

PAPPILANMÄEN LAAJENNUS LIITO-ORAVASELVITYS 2024

RAPORTTI

Vaasan kaupunki, kaavoitus

23.5.2024

SISÄLLYS

JOHDANTO	3
1. LIITO-ORAVASELVITYS KEVÄT 2024	4
1.1. SIJAINTI	4
1.2. LIITO-ORAVAN EKOLOGIA	7
1.3. LISÄÄNTYMIS- JA LEVÄHTÄMISPAIKAN MÄÄRITELMÄ	8
1.4. MENETELMÄT	8
1.5. TULOKSET	8
2. MAANKÄYTÖSSÄ HUOMIOITAVAT TEKIJÄT	11
3. LÄHTEET	11

Päiväys:	23.5.2024
Raportin laadinta:	Mikaela Honkala, Vaasan kaupunki © 2024
Kuvat:	Mikaela Honkala
Kartat:	Mikaela Honkala, Vaasan kaupunki © 2024

JOHDANTO

Pappilanmäen laajennuksen ak1128 alueelle on tarkoitus osoittaa lisärakentamista kaupunkipientalojen sekä mahdollisesti myös pientalojen muodossa. Alueen kaavaluonnoksen on tarkoitus valmistua syksyllä 2024 taustaselvitysten valmistuttua.

Kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, johon kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §). Lisäksi Euroopan unionin luontodirektiivillä (92/43/ETY) ja lintudirektiivillä (79/409/ETY) on luontoarvojen selvittämiseen ohjaava vaikutus maankäytön suunnittelun yhteydessä. Direktiivien tavoitteita on kirjattu luonnonsuojelulakiin sekä metsä- ja vesilakiin.

Selvitysalueelle tehtiin luontokartoitus vuoden 2022 aikana. Selvitysalueen luontotyyppien kuviotiedot koottiin kaupungin metsäsuunnitelmasta ja tiedot tarkistettiin maastokäyntien yhteydessä. Lisäksi maastossa inventoitiin pesimälinnusto sekä liito-oravan, viitasammakon ja lepakkolajien esiintyminen alueella. Liito-oravista ei vuoden 2022 maastokäynneillä havaittu merkkejä. Alueelta on kaksi aikaisempaa liito-orava havaintoa vuosilta 2016 ja 2017.

Vaasan kaupungin kaavoitukselle toimitettiin vuoden 2023 aikana tieto mahdollisesta liito-oravan elinpiiristä suunnitellun kaava-alueen eteläosassa. Tämän vuoksi liito-oravakartoitus katsottiin tarpeelliseksi tehdä uudelleen keväällä 2024.

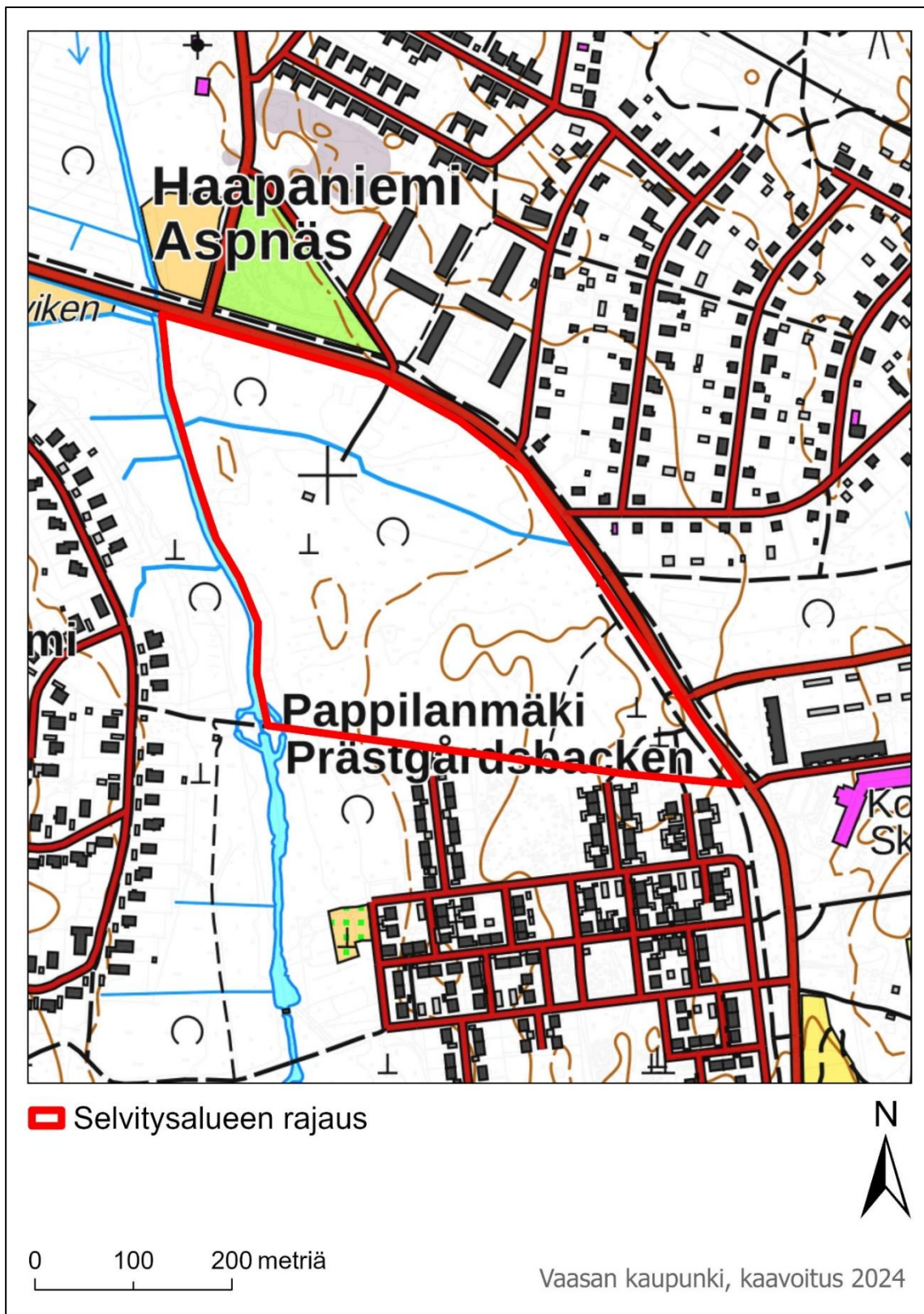
1 LIITO-ORAVASELVITYS KEVÄT 2024

1.1 Sijainti

Selvitysalue sijaitsee noin 5 kilometrin päässä Vaasan keskustasta kaakkoon. Pohjoisessa ja idässä selvitysalue rajautuu Huutoniementiehen, lännessä Matalaselänojan kanaaliin ja etelässä kevyen liikenteen väylään. Pinta-alaltaan selvitysalue on noin 14 hehtaaria. Selvitysalueen sijainti ja raja on esitetty kartoissa 1-3.

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti ilmakuvassa ja peruskartalla esitettynä

Kartta 2. Selvitysalueen raja peruskartalla esitettynä

 Selvitysalueen rajaus

0 100 200 metriä

Vaasan kaupunki, kaavoitus 2024

Kartta 3. Selvitysalueen rajaus ilmakuvassa esitettynä

1.2 Liito-oravan ekologia

Liito-oravan tyypillinen elinympäristö on varttunut kuusivaltainen sekametsä, jossa on järeää puustoa, kolopuita pesä- ja piilopaikoiksi ja lehtipuita ravinnoksi (Nieminen & Ahola 2017). Liito-orava ei tule toimeen aivan yksipuolisissa kuusikoissa, eikä myöskään pesi nuorissa metsissä.

Liito-oravat voivat käyttää nuoria metsiä, siemenpuuasentoon hakattuja aukkoja, varttuneita taimikoita ja muita puustoltaan vaihtelevia alueita ruokailuun ja liikkumiseen. Puuttomat hakkuuaukot ja nuoret taimikot ovat liito-oravalle avoimiin alueisiin verrattavia, suojaamattomia alueita. (Ympäristöministeriö 2017.)

Elinpiiri on alue, jolla liito-oravayksilö elää koko elämänsä. Aikuiset liito-oravat elävät koko ikänsä samalla elinpiirillä, jolla ne käyttävät useita vaihtoehtoisia pesäpaikkoja. Urosten elinpiirit ovat kooltaan kymmeniä hehtaareja, jopa yli 100 ha ja ne voivat olla keskenään osittain tai suurimmaksi osaksi päällekkäin. Yhden uroksen elinpiirin alueella voi olla usean eri naaraan elinpiirit. Naaraiden elinpiirit eivät sijaitse päällekkäin, joten naaraiden kohdalla voidaan puhua myös reviireistä. Parittelut tapahtuvat naaraan elinpiirillä.

Elinpiirin on tarjottava pesäpaikkojen lisäksi ravintoa ja kasvillisuuden antamaa suojaa pedoilta ja sääoloilta, jotta talven yli selviäminen on mahdollista. Naaraiden elinpiirit ovat kooltaan tyypillisesti 3–10 ha, mutta koko elinpiirin metsä ei tarvitse olla järeää kuusisekametsää. (Ympäristöministeriö 2017; Nieminen & Ahola 2017.)

Liito-oravan elinpiirin sisällä voidaan tunnistaa ns. ydinalueita. Ne ovat niitä elinpiirin osia, joita liito-orava käyttää eniten ja jotka siten ovat yksilölle keskeisiä. Liito-orava merkitsee nämä alueet yleensä voimakkaasti, jolloin ne havaitaan helposti oikeaan aikaan tehdyissä papanakartoituksissa. Yhdellä naaraalla voi olla elinpiirillään yksi tai useampi ydinalue. Elinpiirin ydinalueet ovat useimmiten kuusivaltaisia ja niillä on kolohaapoja ja/tai risupesä, tai ne ovat lehtipuuvaltaisia ruokailualueita.

Kaupungeissa ydinalueet voivat kuitenkin sijoittua monipuolisemmin erilaisiin ympäristöihin, jolloin niitä voi löytyä myös asuntokortteleista. Ydinalueen pinta-ala vaihtelee tapauskohtaisesti, mutta useimmin se on luonnonsuojelulain tarkoittamaa lisääntymis- ja levähdyspaikkaa laajempi. (Ympäristöministeriö 2017.)

Liito-oravan tärkeimpiä pesäpaikkoja ovat pienireikäiset, varsinkin käpytikan kovertamat kolot, jotka ovat yleensä haavoissa. Toiseksi tärkeimpiä ovat oravan rakentamat risupesät. Liito-orava voi hyväksyä pesäpaikakseen myös pöntöt ja satunnaisesti rakennukset. (Nieminen & Ahola 2017.)

Liito-oravan biologiaan liittyy oleellisesti liikkuminen pesä- ja ruokailupaikkojen välillä sekä liikkuminen asuinmetsiköstä toiseen (dispersoivat nuoret yksilöt ja laajalla alueella liikkuvat urokset). Kulkuyhteyksinä voi

olla paitsi varttuneita metsiä, myös nuoria, puustoltaan yli 10 m korkeita metsiä sekä riittävästi puita kasvavia siemenpuukuvioita, puutarhoja ja puistoalueita. (Nieminen & Ahola 2017.)

1.3 Lisääntymis- ja levähdyspaikan määritelmä

Lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat lajin elinympäristön osia. Luonnonsuojelulain tarkoittamalla lisääntymispaikalla liito-orava saa poikasia. Levähdyspaikassa yöaktiivinen liito-orava viettää päivänsä. Lisääntymis- ja levähdyspaikka käsittää pesäpuut tai muun pesäpaikan. Lisääntymis- ja levähdyspaikan käsitteeseen luetaan myös pesän välittömässä läheisyydessä olevat suoja- ja ravintoa tarjoavat puut. (Ympäristöministeriö 2017.)

1.4 Menetelmät

Liito-oravakartoitus tehtiin jälkijätöksiin perustuvalla menetelmällä, joka on yleisesti käytössä selvittäessä lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkoja (Sierla, Lammi, Mannila & Nironen 2004). Pappilanmäen laajennuksen selvitysalue tutkittiin systemaattisesti maastokäynnillä 16.4.2024. Maastokäynnillä tarkistettiin kolopuut sekä vanhat oravanpesät. Jälkijätöksiä etsittiin lisäksi suojapuina toimivien vanhojen kuusien alta sekä ravintoalueilta lehtipuuvaltaisista metsänosista.

1.4 Tulokset

Kevään 2024 kartoituksessa selvitysalueelta löydettiin liito-oravalle soveltuvilta alueilta yksi lisääntymis- ja levähdyspaikkaan viittaavaa papanalöydöspaikkaa (yli 100 papanaa). Selvitysalueen kaakkoisosasta löytyi harvakseltaan papanoita (1–30 papanaa/puu), mutta ei selvästi osoitettavaa pesäpuuta. Kaakkoisosasta on aiempia liito-oravahavaintoja vuodelta 2023 ja alue on edelleen liito-oravalle soveltuvaa, joten aluetta voidaan pitää liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkana. Liito-oravan asuttamalta alueelta löydettiin kaksi kolohaapaa, mutta niiden alta ei havaittu jätöksiä. Kevään 2024 maastokäynnillä tehdyt havainnot on esitetty kartoilla 4–5.

Liito-orava havainnot 2024

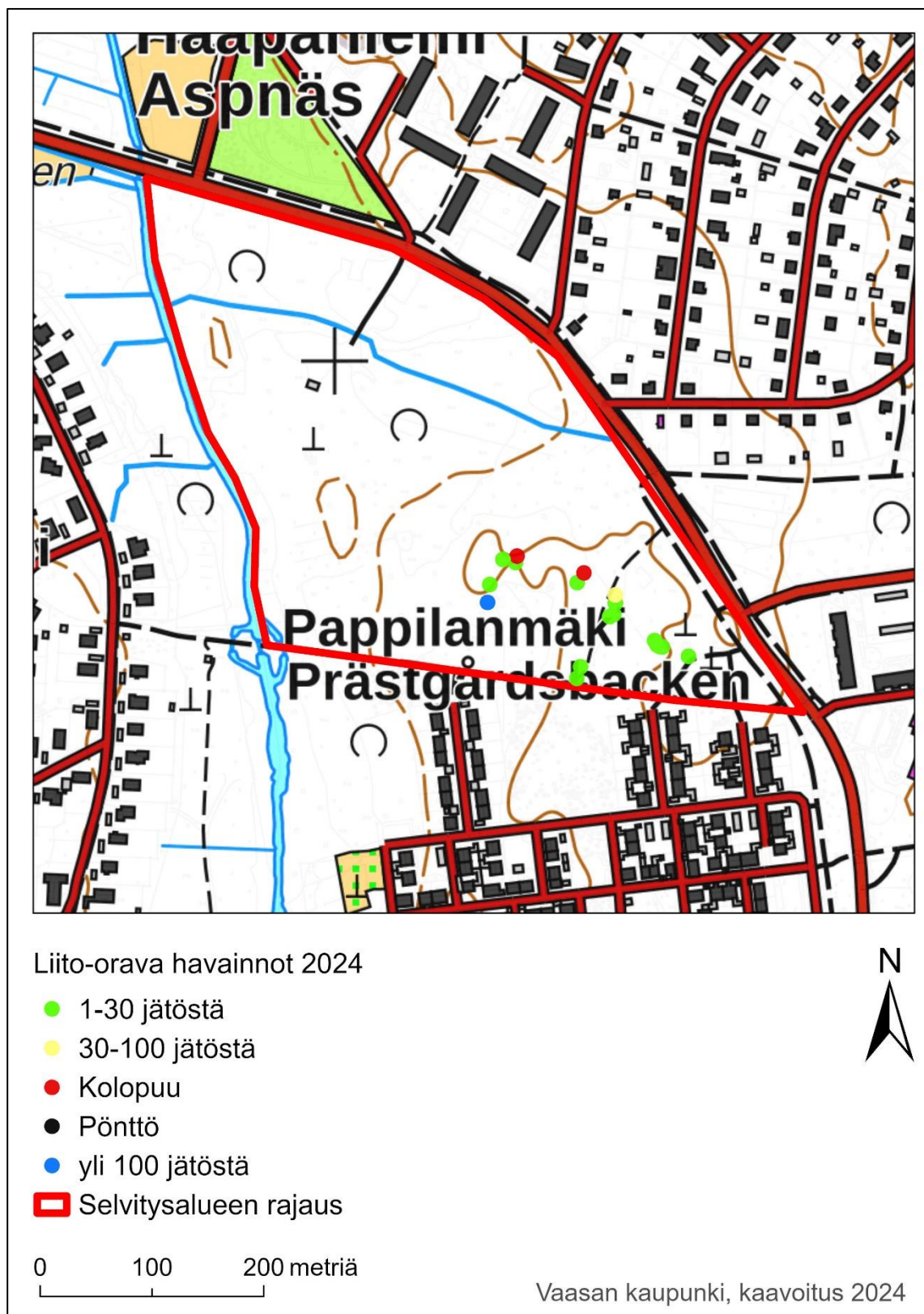
- 1-30 jätöstä
- 30-100 jätöstä
- Kolopuu
- Pönttö
- yli 100 jätöstä
- Selvitysalueen raja

0 100 200 metriä

Vaasan kaupunki, kaavoitus 2024

Kartta 4. Kevään 2024 maastokäynnillä tehtyt liito-oravahavainnot ilmakuvassa.

Kartta 5. Kevään 2024 maastokäynnillä tehtyt liito-oravahavainnot peruskartalla.

2. MAANKÄYTÖSSÄ HUOMIOITAVAT TEKIJÄT

Kevään 2024 maastokäynnin aikana selvitysalueen kaakkoisosasta löytyi yksi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkaan viittaavaa papanajätösalue. Luonnonsuojelulain 78 § mukaan kyseinen alue tulee huomioida jatkosuunnittelussa säästämällä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan alueelle riittävästi pesä- ja suojaumuina toimivia vanhoja kuusia ja haapoja, erityisesti haapakolopuut, sekä lehtipuustoa ravinnoiksi. Liito-oravalle soveltuvat puustoiset kulkuyhteydet alueelta toiselle tulee säilyttää. (Ympäristöministeriö 2017).

3. LÄHTEET

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. - Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742. Ympäristöministeriö. Helsinki 2004.

Ympäristöministeriö 2017. Liito-oravan huomioon ottaminen kaavoituksessa. Ohje YM Dnro YM/1/501/2017. 6.2.2017.